

ΜΠΕΣΤ ΣΕΛΕΡ ΤΩΝ *SUNDAY TIMES* — ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ *Σ' ΑΦΗΣΑ ΚΑΙ ΣΕ ΕΙΔΑ*

CLARE
MACKINTOSH
ΞΕΧΑΣΕ ΜΕ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΒΑΣΙΑ ΤΖΑΝΑΚΑΡΗ

ΜΕΤΟΙΧΜΙΟ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ο θάνατος δεν μου πάει. Κάθεται πάνω μου σαν δανεικό παλτό· γλιστράει από τους ώμους μου και σέρνεται στο χώμα. Δεν μου κάνει. Είναι άβολος.

Θέλω να τον πετάξω από πάνω μου, να τον ρίξω στην ντουλάπα και να ξαναπάρω τα καλοραμμένα ρούχα μου. Δεν ήθελα να αφήσω την παλιά μου ζωή, αλλά είμαι αισιόδοξη για την επόμενη – αισιόδοξη ότι μπορώ να γίνω όμορφη και ζω-
ντανή. Προς το παρόν είμαι παγιδευμένη.

Ανάμεσα σε ζωές.

Σε λίμπο.

Λένε ότι οι ξαφνικοί αποχαιρετισμοί είναι πιο εύκολοι: λιγότερο οδυνηροί. Κάνουν λάθος. Ο πόνος από τους παρα-
τεταμένους αποχαιρετισμούς σε μια μακροχρόνια ασθένεια αντισταθμίζεται από τη φρίκη μιας ζωής που κλάπηκε χωρίς προειδοποίηση. Μια ζωή που αφαιρέθηκε βίαια. Τη μέρα του θανάτου μου περπατούσα στο τεντωμένο σχοινί ανάμεσα σε δύο κόσμους, το δίχτυ ασφαλείας κουρελιασμένο από κάτω μου.

Από δω ασφάλεια. Από εκεί κίνδυνος.

Έκανα το βήμα.

Πέθανα.

Κάποτε αστειεύομασταν με τον θάνατο – όταν ήμασταν τόσο

νέοι, ακόμη τόσο ζωντανοί, που ο θάνατος ήταν κάτι που συνέβαινε σε άλλους.

«Ποιος λες να πεθάνει πρώτος;» είπες ένα βράδυ όταν το κρασί είχε τελειώσει και ήμασταν ξαπλωμένοι δίπλα στην ηλεκτρική φωτιά στο διαμέρισμα που νοίκιαζα στο Μπάλαμ. Το χέρι σου που χάιδευε αφηρημένα το μπουτί μου μαλάκωσε τα λόγια σου. Απάντησα αμέσως.

«Εσύ φυσικά».

Μου πέταξες στο κεφάλι ένα μαξιλάρι.

Ήμασταν μαζί έναν μήνα, απολαμβάναμε ο ένας το σώμα του άλλου, μιλούσαμε για το μέλλον σαν να ανήκε σε κάποιον άλλον. Χωρίς δέσμευση, χωρίς υποσχέσεις – μόνο δυνατότητες.

«Οι γυναίκες ζούνε περισσότερο». Χαμογέλασα. «Είναι γνωστό. Θέμα γενετικής. Επιβίωση του ικανότερου. Οι άντρες δεν μπορούν να τα βγάλουν πέρα μόνοι τους».

Σοβάρεφες. Έπιασες το πρόσωπό μου με τα χέρια σου και με ανάγκασες να σε κοιτάξω. Τα μάτια σου ήταν μαύρα στο ημίφως, οι πυρωμένες μπάρες αντανακλούσαν στις κόρες σου. «Αλήθεια είναι».

Έκανα να σε φιλήσω, αλλά τα δάχτυλά σου με κράτησαν ακίνητη· με πίεσες στο πιγούνι καθώς ο αντίχειράς σου έσπρωχνε το κόκαλο.

«Δεν ξέρω τι θα έκανα αν πάθαινες κάτι».

Μια φευγαλέα ανατριχίλα παρά τη δυνατή ζέστη από τη φωτιά. Βήματα στον τάφο μου.

«Σταμάτα».

«Θα πέθαινα κι εγώ» επέμεινες.

Τότε έβαλα ένα τέλος στα νεανικά σου δράματα, άπλωσα το χέρι για να διώξω το δικό σου και να ελευθερώσω το πιγούνι μου. Έπλεξα τα δάχτυλά μου με τα δικά σου ώστε να μη σε πληγώσει η απόρριψη. Σε φίλησα, απαλά στην αρχή,

έπειτα πιο δυνατά, μέχρι που κύλησες προς τα πίσω κι εγώ βρέθηκα ξαπλωμένη πάνω σου, τα μαλλιά μου σαν παραπέτασμα γύρω από τα πρόσωπά μας.

Θα πέθαινες για μένα.

Η σχέση μας ήταν φρέσκια, μια σπίθα που μπορούσε εξίσου εύκολα να σβήσει ή να φουντώσει. Δεν μπορούσα να ξέρω ότι θα σταματούσες να με αγαπάς. Ότι θα σταματούσα να σε αγαπώ. Άθελά μου ένωσα κολακευμένη από το βάθος του συναισθήματός σου, από την ένταση στα μάτια σου.

Θα πέθαινες για μένα και εκείνη τη στιγμή σκέφτηκα ότι μπορεί κι εγώ να πέθαινα για σένα.

Απλώς δεν σκέφτηκα ποτέ ότι κάποιος από τους δυο μας θα χρειαζόταν να πεθάνει.

ANNA

Η Έλλα είναι οκτώ εβδομάδων. Τα μάτια της είναι κλειστά, μακριές μαύρες βλεφαρίδες χαϊδεύουν τα ολοστρόγγυλα μαγουλάκια που ανεβοκατεβαίνουν καθώς θηλάζει. Ένα μικροσκοπικό χεράκι είναι απλωμένο πάνω στο στήθος μου σαν αστερίας. Κάθομαι, κολλημένη στον καναπέ, και σκέφτομαι όσα θα μπορούσα να κάνω ενώ θηλάζει. Να διαβάζω. Να βλέπω τηλεόραση. Να αγοράζω φαγητό από το ίντερνετ.

Όχι σήμερα.

Σήμερα δεν είναι μια μέρα σαν τις άλλες.

Παρατηρώ την κόρη μου, και λίγο μετά οι βλεφαρίδες της σηκώνονται και καρφώνει τα σκούρα μπλε μάτια της πάνω μου, σοβαρά και γεμάτα εμπιστοσύνη. Οι κόρες της είναι βαθιές λίμνες αγάπης άνευ όρων, η αντανάκλασή μου μέσα τους μικρή αλλά σταθερή.

Η Έλλα επιβραδύνει. Κοιτάζουμε η μια την άλλη και σκέφτομαι πως η μητρότητα είναι το πιο καλά φυλαγμένο μυστικό: όλα τα βιβλία, όλες οι ταινίες, όλες οι συμβουλές του κόσμου δεν θα μπορούσαν ποτέ να σε προετοιμάσουν για εκείνη την αίσθηση που σε απορροφά πλήρως, ότι είσαι τα πάντα για έναν μικροσκοπικό άνθρωπο. Ότι εκείνος ο άνθρωπος είναι τα πάντα για σένα. Διαιωνίζω το μυστικό, δεν το λέω σε κανέναν, γιατί σε

ποιον να το πω; Λιγότερο από μια δεκαετία αφότου τελείωσα το σχολείο, οι φίλες μου μοιράζονται τα κρεβάτια τους με εραστές, όχι με μωρά.

Η Έλλα ακόμη με κοιτάζει, αλλά σταδιακά το βλέμμα της θαμπώνει, όπως η πρωινή ομίχλη θολώνει ένα τοπίο. Τα βλέφαρά της χαμηλώνουν μια φορά, δύο, ύστερα κλείνουν. Το πιπίλισμα –πάντα πολύ άγριο στην αρχή, κι ύστερα ρυθμικό, πιο χαλαρό– επιβραδύνεται, μέχρι που περνάνε αρκετά λεπτά ανάμεσα στις γουλιές. Σταματά. Αποκοιμιέται.

Σηκώνω το χέρι μου και πιέζω απαλά τον δείκτη μου στο στήθος μου, αποδεδεσμεύοντας τη θηλή μου από τα χείλια της Έλλας, κι ύστερα ξαναβάζω στη θέση του το σουτιέν θηλασμού. Το στόμα της Έλλας συνεχίζει να κινείται για λίγο, ύστερα την παίρνει ο ύπνος, τα χείλια της κοκαλώνουν σχηματίζοντας έναν τέλειο κύκλο.

Θα 'πρεπε να τη βάλω στο κρεβάτι. Να εκμεταλλευτώ τον χρόνο, όσος κι αν είναι. Δέκα λεπτά; Μια ώρα; Απέχουμε πολύ από οποιαδήποτε ρουτίνα. *Ρουτίνα*. Το μότο της νέας μητέρας, το μοναδικό θέμα συζήτησης στους πρωινούς καφέδες μετά τη γέννα, στους οποίους η επισκέπτρια υγείας με πιέζει να πηγαίνω. *Άρχισε να κοιμάται όλη νύχτα; Πρέπει να δοκιμάσεις το ελεγχόμενο κλάμα. Έχεις διαβάσει Τζίνα Φορντ;*

Γνέφω και χαμογελάω και λέω θα το δω, κι ύστερα πηγαίνω προς κάποια από τις άλλες νέες μητέρες. Κάποια διαφορετική. Κάποια λιγότερο αυστηρή. Επειδή δεν με ενδιαφέρει η ρουτίνα. Δεν θέλω να αφήσω την Έλλα να κλαίει, ενώ εγώ κάθομαι στον κάτω όροφο και ποστάρω στο Facebook για τον «γονεϊκό εφιάλτη» που ζω!

Είναι οδυνηρό να κλαίς για μια μάνα που δεν θα γυρίσει. Η Έλλα δεν χρειάζεται να το μάθει αυτό από τώρα.

Αναδεύεται στον ύπνο της και ο αιώνιος κόμπος στον λαιμό

μου μεγαλώνει. Όταν είναι ξύπνια, η Έλλα είναι η κόρη μου. Όταν οι φίλοι επισημαίνουν τις ομοιότητές της μαζί μου ή πόσο μοιάζει με τον Μαρκ, δεν το βλέπω. Κοιτάζω την Έλλα και απλώς βλέπω την Έλλα. Αλλά όταν κοιμάται... όταν κοιμάται βλέπω τη μητέρα μου. Κάτω από τα μωρουδίστικα στρουμπουλά μαγουλάκια κρύβεται ένα πρόσωπο σε σχήμα καρδιάς, και τα μαλλιά στην κορυφή του μετώπου τους είναι τόσο ίδια που ξέρω ότι στο μέλλον η κόρη μου θα περνάει ώρες μπροστά στον καθρέφτη προσπαθώντας να δαμάσει εκείνη την ελάχιστη τούφα που φύεται διαφορετικά από τις υπόλοιπες.

Άραγε ονειρεύονται τα μωρά; Τι μπορεί να ονειρεύονται με τόσο μικρή εμπειρία από τον κόσμο; Ζηλεύω την Έλλα για τον ύπνο της, όχι μόνο επειδή είμαι κουρασμένη όπως δεν περίμενα ποτέ προτού αποκτήσω παιδί, αλλά επειδή ο δικός μου ύπνος, όταν έρχεται, συνοδεύεται από εφιάλτες. Τα όνειρά μου μου δείχνουν πράγματα που είναι αδύνατον να ξέρω. Εικασίες από τις αναφορές της αστυνομίας και του ιατροδικαστή. Βλέπω τους γονείς μου, με τα πρόσωπά τους πρησμένα και παραμορφωμένα από το νερό. Βλέπω τον φόβο στα πρόσωπά τους καθώς πέφτουν από τα βράχια. Ακούω τα ουρλιαχτά τους.

Μερικές φορές το υποσυνείδητό μου μου δείχνει επιείκεια. Δεν βλέπω πάντα τους γονείς μου να πέφτουν· μερικές φορές τους βλέπω να πετάνε. Τους βλέπω να βρίσκονται στο κενό, να απλώνουν τα χέρια τους και να βουτάνε πάνω από μια καταγάλανη θάλασσα που πιτσιλάει αφρό στα γελαστά τους πρόσωπα. Τότε ξυπνάω ήρεμη, με ένα χαμόγελο μέχρι που ανοίγω τα μάτια και συνειδητοποιώ ότι όλα είναι όπως όταν τα έκλεισα.

Πριν από δεκαεννιά μήνες, ο πατέρας μου πήρε ένα αυτοκίνητο –το πιο καινούργιο και πιο ακριβό– από το προαύλιο της επιχείρησής του. Οδήγησε δέκα λεπτά από το Ίσμπουργκ ως το

Μπίτσι Χεντ, όπου πάρακαρε στο πάρκινγκ, άφησε την πόρτα ξεκλείδωτη και προχώρησε προς την άκρη του γκρεμού. Στον δρόμο μάζευε πέτρες για να βαρύνει. Έπειτα, όταν η παλίρροια έφτασε στο πιο υψηλό σημείο, έπεσε από τον γκρεμό.

Εφτά μήνες αργότερα, κυριευμένη από τη θλίψη, η μητέρα μου τον ακολούθησε, με τόσο τρομακτική ακρίβεια που η τοπική εφημερίδα την περιέγραψε ως «πανομοιότυπη αυτοκτονία».

Ξέρω όλα αυτά τα γεγονότα επειδή σε δύο διαφορετικές περιστάσεις άκουσα τον ιατροδικαστή να μας τα αναλύει βήμα βήμα. Καθόμουν με τον θείο Μπίλι και ακούγαμε την ήπια αλλά επώδυνα λεπτομερή αφήγηση για τις δύο αποτυχημένες αποστολές ακτοπλοϊκής διάσωσης. Εγώ είχα στυλώσει το βλέμμα στα πόδια μου ενώ οι ειδικοί μάς έδιναν πληροφορίες για τις παλίρροιες, τα ποσοστά επιβίωσης, τα στατιστικά θανάτου. Και όταν ο ιατροδικαστής ανακοίνωσε την ετυμηγορία της αυτοκτονίας, έκλεισα τα μάτια.

Οι γονείς μου πέθαναν με διαφορά εφτά μηνών, αλλά λόγω της σύνδεσης των θανάτων οι ανακρίσεις έγιναν την ίδια εβδομάδα. Έμαθα πολλά πράγματα εκείνες τις δύο μέρες, αλλά όχι και το μοναδικό πράγμα που είχε σημασία.

Γιατί το έκαναν.

Αν υποθέσουμε ότι όντως το έκαναν.

Τα στοιχεία είναι αναμφισβήτητα. Μόνο που οι γονείς μου δεν είχαν αυτοκτονικές τάσεις. Δεν είχαν κατάθλιψη, άγχος, φόβους. Ήταν οι τελευταίοι άνθρωποι στον κόσμο που θα περίμενες να εγκαταλείψουν τη ζωή.

«Οι ψυχικές ασθένειες δεν φαίνονται πάντα» λέει ο Μαρκ, όταν θίγω το θέμα, και η φωνή του δεν προδίδει καμία ανησυχία που η συζήτηση για άλλη μια φορά καταλήγει σ' αυτό. «Οι πιο ικανοί, οι πιο καλοδιάθετοι άνθρωποι μπορεί να έχουν κατάθλιψη».

Τον τελευταίο χρόνο έμαθα να κρατάω τις θεωρίες μου για

τον εαυτό μου, να μην εκφράζω τον κυνισμό που κρύβεται κάτω από την επιφάνεια της θλίψης μου. Κανείς άλλος δεν αμφιβάλει. Κανείς άλλος δεν ανησυχεί.

Αλλά και πάλι, ίσως κανείς να μην ήξερε τους γονείς μου όπως εγώ.

Χτυπάει το τηλέφωνο. Βγαίνει ο τηλεφωνητής, αλλά δεν αφήνουν μήνυμα. Αμέσως νιώθω το κινητό να δονείται στην τσέπη μου και ξέρω πριν καν κοιτάξω ότι είναι ο Μαρκ.

«Μη μου πεις ότι είσαι κάτω από ένα μωρό που κοιμάται».

«Πώς το μάντεψες;»

«Τι κάνει;»

«Τρώει κάθε μισή ώρα. Όλο προσπαθώ να ξεκινήσω μαγείρεμα, αλλά δεν το καταφέρνω».

«Ασ' το – θα το κάνω εγώ όταν θα γυρίσω. Πώς είσαι;» Μια ανεπαίσθητη αλλαγή τόνου που κανείς άλλος δεν θα πρόσεχε. Ένα υπόροητο νόημα. Πώς είσαι σήμερα ειδικά;

«Καλά είμαι».

«Μπορώ να έρθω σπίτι–»

«Μια χαρά είμαι. Αλήθεια».

Δεν θα του άρεσε καθόλου να φύγει από το μάθημα στα μισά. Συλλέγει προσόντα όπως άλλοι συλλέγουν σουβέρ ή ξένα νομίσματα· έχει πλέον τόσους πολλούς τίτλους που δεν χωράνε πλάι στο όνομά του. Κάθε τόσο τυπώνει καινούργιες επαγγελματικές κάρτες και τα λιγότερο σημαντικά προσόντα βγαίνουν από τα περιθώριά της, πέφτουν στη λήθη. Το σημερινό μάθημα είναι η Αξία της Ενσυναίσθησης στη Σχέση Πελάτη-Συμβούλου. Δεν το χρειάζεται. Η ενσυναίσθησή του ήταν εμφανής από την πρώτη στιγμή που πέρασα το κατώφλι του.

Με άφησε να κλάψω. Μου έδωσε ένα κουτί χαρτομάντιλα και μου είπε να πάρω τον χρόνο μου. Να ξεκινήσω όταν θα ήμουν έτοιμη, όχι πριν. Και όταν σταμάτησα το κλάμα αλλά ακόμη δεν

μπορούσα να βρω τα κατάλληλα λόγια, μου είπε για τα στάδια του πένθους – άρνηση, θυμός, διαπραγμάτευση, κατάθλιψη, αποδοχή – και συνειδητοποίησα ότι δεν είχα περάσει καν το πρώτο στάδιο.

Είχαμε κάνει τέσσερις συνεδρίες όταν ο Μαρκ πήρε βαθιά ανάσα και μου είπε ότι δεν μπορούσε να με βλέπει πια, και τότε τον ρώτησα αν έφταιγα εγώ αλλά εκείνος απάντησε ότι υπήρχε σύγκρουση συμφερόντων και ότι ήταν τρομερά αντιεπαγγελματικό αλλά μήπως θα ήθελα να φάμε μαζί κάποιον βράδυ;

Ήταν μεγαλύτερος από μένα – πιο κοντά στην ηλικία της μαμάς μου παρά τη δική μου – με μια αυτοπεποίθηση που ερχόταν σε αντίθεση με τη νευρικότητα που έβλεπα τώρα να καραδοκεί κάτω από την επιφάνεια.

Δεν δίστασα. «Πολύ θα το 'θελα».

Εκ των υστέρων είπε ότι είχε νιώσει περισσότερο ενοχές που διέκοψε τις συνεδρίες μου παρά για το ηθικό ζήτημα του να βγαίνει με μια ασθενή. Πρώην ασθενή, επισήμανα.

Ακόμη νιώθει άβολα. Οι άνθρωποι γνωρίζονται σε όλων των ειδών τα μέρη, του θυμίζω. Οι γονείς μου γνωρίστηκαν σε ένα κλαμπ στο Λονδίνο. Οι δικοί του στα κατεψυγμένα του Marks & Spencer. Και εμείς σε ένα διαμέρισμα στον έβδομο όροφο στο Πάτνεϊ, σε μια αίθουσα συμβουλευτικής με δερμάτινες καρέκλες, μαλακά μάλλινα ριχτάρια, και μια ταμπέλα στην πόρτα που ανέγραφε ΜΑΡΚ ΧΕΜΙΝΓΚΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ. ΜΟΝΟ ΜΕ ΡΑΝΤΕΒΟΥ.

«Αν είσαι σίγουρη... Δώσε στην Έλλα-μπέλα ένα φιλί από μένα».

«Γεια». Το έκλεισα πρώτη και ξέρω ότι έχει το ακουστικό κολλημένο στα χείλια του, όπως κάνει όταν είναι βυθισμένος στις σκέψεις του. Θα είχε βγει έξω να κάνει το τηλεφώνημα, εγκαταλείποντας την ιδέα του καφέ, της δικτύωσης ή ό,τι κά-

νουν τριάντα ψυχοθεραπευτές όταν έχουν διάλειμμα. Σε μια στιγμή θα βρει ξανά τους άλλους, και για μένα δεν θα υπάρχει, καθώς θα εργάζεται πάνω στην ενσυναίσθησή του για ένα επινοημένο πρόβλημα. Ένα προσποιητό άγχος. Ένα φανταστικό πένθος.

Θα ήθελε να ασχοληθεί με το δικό μου. Δεν τον αφήνω. Σταμάτησα να πηγαίνω σε ψυχοθεραπευτή όταν συνειδητοποίησα πως όσο και να μιλούσα οι γονείς μου δεν θα γύριζαν πίσω. Φτάνεις σε ένα σημείο όπου ο πόνος που νιώθεις μέσα σου είναι απλώς θλίψη. Και δεν υπάρχει θεραπεία γι' αυτό.

Η θλίψη είναι περίπλοκη. Είναι παλινδρομική και τόσο πολυεπίπεδη που η ανάλυσή της μου φέρνει πονοκέφαλο. Μπορεί να περάσουν μέρες χωρίς να κλάψω, και ξαφνικά μετά βίας να μπορώ να πάρω ανάσα από τους λυγμούς που τραντάζουν το κορμί μου. Τη μια στιγμή γελάω με τον θείο Μπίλι για κάτι χαζό που έκανε κάποτε ο μπαμπάς και την άλλη είμαι γεμάτη οργή για τον εγωισμό του. Αν ο μπαμπάς δεν είχε αυτοκτονήσει, ούτε η μαμά θα το είχε κάνει.

Ο θυμός είναι το χειρότερο κομμάτι όλου αυτού. Αυτή η καυτή οργή και η ενοχή που αναπόφευκτα ακολουθεί.

Γιατί το έκαναν;

Έχω σκεφτεί τις μέρες πριν από τον θάνατο του μπαμπά μου ένα εκατομμύριο φορές: έχω αναρωτηθεί αν μπορούσαμε να έχουμε κάνει κάτι για να το εμποδίσουμε.

Ο μπαμπάς σου αγνοείται.

Είχα συνοφρυωθεί διαβάζοντας το μήνυμα, φάχνοντας να βρω πού ήταν το αστείο. Ζούσα με τους γονείς μου, αλλά ένα βράδυ είχα μείνει για ένα συνέδριο στην Οξφόρδη και το επόμενο πρωί συζητούσα με έναν συνάδελφο από Λονδίνο πίνοντας καφέ. Ζήτησα συγγνώμη και της τηλεφώνησα.

«Τι εννοείς αγνοείται;»

Αυτά που έλεγε η μαμά ήταν ακατανόητα. Μιλούσε αργά, σαν να έβγαζε τις λέξεις απ' τον βυθό. Είχαν τσακωθεί το προηγούμενο βράδυ. Ο μπαμπάς είχε πάει θυμωμένος στην παμπ. Μέχρι στιγμής, όλα φυσιολογικά. Είχα από καιρό αποδεχτεί τη θυελλώδη σχέση των γονιών μου· η καταιγίδα περνούσε τόσο γρήγορα όσο ξεσπούσε. Μόνο που αυτή τη φορά ο μπαμπάς δεν είχε γυρίσει σπίτι.

«Νόμιζα ότι μπορεί να κοιμήθηκε στο Μπιλ» είπε «αλλά είμαι στη δουλειά τώρα και ο Μπιλ δεν τον έχει δει. Έχω τρελαθεί, Άννα!»

Έφυγα αμέσως από το συνέδριο. Όχι επειδή ανησυχούσα για τον μπαμπά, αλλά για τη μαμά. Φρόντιζαν να μην αφήνουν να καταλάβω τις αιτίες για τους τσακωμούς τους, αλλά είχα αντιληφθεί τον απόηχό τους πολλές φορές. Ο μπαμπάς εξαφανιζόταν – πήγαινε στη δουλειά ή στο γήπεδο του γκολφ ή στην παμπ. Η μαμά κλεινόταν στο σπίτι και προσποιούνταν ότι δεν έκλαιγε.

Όλα είχαν τελειώσει μέχρι να φτάσω. Αστυνομικοί στην κουζίνα, με τα καπέλα στα χέρια τους. Η μαμά έτρεμε τόσο που είχαν καλέσει έναν διασώστη να της παράσχει βοήθεια για το σοκ. Ο θείος Μπίλι κάτασπρος απ' τη θλίψη. Η Λώρα, η βαφτιστήρα της μαμάς, έφτιαξε τσάι και ξέχασε να βάλει γάλα. Κανείς μας δεν το πρόσεξε.

Διάβασα το μήνυμα που είχε στείλει ο μπαμπάς.

Δεν μπορώ άλλο. Ο κόσμος θα είναι ένα καλύτερο μέρος χωρίς εμένα.

«Ο πατέρας σου πήρε ένα αυτοκίνητο από τη δουλειά». Ο αστυνομικός είχε περίπου την ηλικία του μπαμπά και αναρωτήθηκε αν είχε παιδιά. Αν τον θεωρούσαν δεδομένο. «Οι κάμερες τον δείχνουν να πηγαίνει προς το Μπίτσι Χεντ αργά χθες το βράδυ». Η μητέρα μου έβγαλε μια πνιχτή κραυγή. Είδα τη Λώρα να πλησιάζει για να την παρηγορήσει, αλλά δεν μπορού-

σα να κάνω το ίδιο. Είχα παγώσει. Δεν ήθελα να ακούσω, όμως ένοιωθα ότι έπρεπε.

«Αστυνομικοί απάντησαν σε μια κλήση γύρω στις δέκα και μισή το πρωί». Ο αστυφύλακας Πίκετ κοίταζε τις σημειώσεις του. Υποφιαζόμουν ότι ήταν πιο εύκολο από το να κοιτάζει εμάς. «Μια γυναίκα ανέφερε ότι είδε έναν άντρα να γεμίζει ένα σακίδιο με πέτρες και να αφήνει το πορτοφόλι και το κινητό του στο έδαφος, προτού πέσει από το χείλος του γκρεμού».

«Και δεν προσπάθησε να τον σταματήσει;» Δεν ήθελα να φωνάξω. Ο θείος Μπίλι έβαλε το χέρι του στον ώμο μου. Το απομάκρυνα. Στράφηκα στους άλλους. «Καθόταν και τον κοίταζε την ώρα που πηδούσε;»

«Έγιναν όλα πολύ γρήγορα. Η γυναίκα που τηλεφώνησε ήταν πολύ ταραγμένη, όπως φαντάζεστε». Ο αστυφύλακας Πίκετ συνειδητοποίησε το λάθος του πολύ αργά για να δαγκώσει τη γλώσσα του.

«Α, ώστε ήταν ταραγμένη; Και ο μπαμπάς πώς νόμιζε ότι ήταν δηλαδή;» Στριφογύρισα, ψάχνοντας να βρω στήριξη στα πρόσωπα γύρω μου, κι ύστερα στύλωσα το βλέμμα στους αστυνομικούς. «Την ανακρίνατε;»

«Άννα». Η Λώρα μίλησε χαμηλόφωνα.

«Πώς ξέρετε ότι δεν τον έσπρωξε εκείνη;»

«Άννα, αυτό δεν βοηθάει κανένα».

Ήμουν έτοιμη να απαντήσω, αλλά κοίταξα τη μητέρα μου, που γερμένη πάνω στη Λώρα βογκούσε σιγανά. Δεν είχα άλλο κουράγιο. Πονούσα, η μαμά όμως πονούσε περισσότερο. Διέσχισα το δωμάτιο και γονάτισα δίπλα της, πιάνοντας το χέρι της και νιώθοντας δάκρυα να μουσκέυουν τα μάγουλά μου προτού καταλάβω για πότε κύλησαν από τα μάτια μου. Οι γονείς μου ήταν μαζί είκοσι έξι χρόνια. Ζούσαν μαζί –και δούλευαν μαζί– και παρά τα πάνω κάτω αγαπούσαν ο ένας τον άλλον.

Ο αστυφύλακας Πίκετ ξερόβηξε. «Η περιγραφή ταίριαζε με τον κύριο Τζόνσον. Φτάσαμε μέσα σε λίγα λεπτά. Το αυτοκίνητό του βρέθηκε στο πάρκινγκ του Μπίτσι Χεντ και στην άκρη του γκρεμού βρήκαμε...» Σταμάτησε δείχνοντας ένα διάφανο σακουλάκι στο μέσον του τραπεζιού της κουζίνας, όπου έβλεπα το κινητό του μπαμπά και το καφέ δερμάτινο πορτοφόλι του. Ξαφνικά θυμήθηκα το αστείο που πάντα έλεγε ο θείος Μπίλι, για τους σκόρους στις τσέπες του μπουφάν του μπαμπά, και για μια στιγμή μού φάνηκε ότι θα έσκαγα στα γέλια. Αλλά αντ' αυτού ξέσπασα σε κλάματα, και τρεις μέρες δεν σταμάτησα να κλαίω.

Το δεξί μου χέρι, που πιεζόταν κάτω από την Έλλα, έχει μουδιάσει. Το τραβάω και κουνάω τα δάχτυλά μου, νιώθοντας το μούδιασμα καθώς το αίμα επιστρέφει στα άκρα. Ξαφνικά έχω μια ανησυχία, ελευθερώνομαι από το κοιμισμένο κορμάκι της Έλλας, έχοντας αποκτήσει με τη μητρότητα την ευελιξία πεζοναύτη, και της φτιάχνω ένα φρούριο στον καναπέ με μαξιλάρια. Σηκώνομαι, τεντώνομαι να ξεπιαστώ από το πολύ καθισό.

Ο πατέρας μου ποτέ δεν υπέφερε από κατάθλιψη ή άγχος.

«Δηλαδή θα σας το έλεγε αν είχα;» είπε η Λώρα. Καθόμασταν στην κουζίνα – η Λώρα, η μαμά κι εγώ. Οι αστυνομικοί, οι γείτονες, όλοι είχαν φύγει, μας άφησαν μουδιασμένες στην κουζίνα με ένα μπουκάλι κρασί, η γεύση του ξινή στο στόμα μας. Η Λώρα είχε ένα δίκιο, ακόμα κι αν δεν ήθελα να το παραδεχτώ. Ο μπαμπάς ανήκε σε μια γενιά αντρών που πίστευαν ότι το να μιλάς για «συναισθήματα» σήμαινε ότι ήσουν «κουνιστός».

Όποιοι κι αν ήταν οι λόγοι, η αυτοκτονία του ήταν αναπάντεχη και μας βύθισε όλους στη θλίψη.

Ο Μαρκ –και ο αντικαταστάτης του, όταν βρέθηκε– με ενθάρρυνε να δουλέψω τα συναισθήματα θυμού που είχα για τον

θάνατο του πατέρα μου. Πιάστηκα από πέντε λέξεις που είχε πει ο ιατροδικαστής.

Μην έχοντας σώας τας φρένας.

Με βοήθησαν να ξεχωρίσω τον άντρα από την πράξη, να καταλάβω ότι με την αυτοκτονία του ο μπαμπάς δεν είχε στόχο να πληγώσει αυτούς που άφηνε. Μάλιστα, το τελευταίο του μήνυμα έδειχνε μια γνήσια πεποίθηση ότι θα ήμασταν πιο χαρούμενοι χωρίς εκείνον. Κάθε άλλο.

Πιο δύσκολο από το να αποδεχτώ την αυτοκτονία του πατέρα μου ήταν αυτό που συνέβη μετά. Το να προσπαθήσω να καταλάβω γιατί –αφού βίωσα από πρώτο χέρι τον πόνο του πένθους λόγω αυτοκτονίας κι αφού με είδε να κλαίω για τον αγαπημένο πατέρα μου– η μητέρα μου εν γνώσει της με ανάγκασε να περάσω τον ίδιο πόνο.

Το αίμα βουίζει στα αυτιά μου σαν σφήκα παγιδευμένη στο τζάμι. Μπαίνω στην κουζίνα, κατεβάζω ένα ποτήρι νερό κι ύστερα πιέζω τα χέρια μου στη γρανιτένια επιφάνεια και σκύβω πάνω από τον νεροχύτη. Ακούω τη μαμά να τραγουδάει καθώς πλένει τα πιάτα· να γκρινιάζει στον μπαμπά *μάζευε τα πιάτα σου καμιά φορά*. Σύννεφα από αλεύρι καθώς έκανα κακοφτιαγμένα κέικ στο βαρύ πήλινο μπολ της μαμάς. Τα χέρια της γύρω από τα δικά μου – να πλάθουμε μπισκότα, να φτιάχνουμε ζύμη. Και αργότερα, όταν γύρισα σπίτι για να μείνω, ο ένας να στέκεται ακουμπισμένος στη σόμπα, ενώ ο άλλος ετοιμάζε το δείπνο. Ο μπαμπάς στο γραφείο ή να βλέπει τηλεόραση στο καθιστικό. Εμείς οι γυναίκες στην κουζίνα – επειδή θέλαμε, όχι επειδή έπρεπε. Κουβεντολόι καθώς μαγειρεύαμε.

Αυτό είναι το δωμάτιο όπου νιώθω πιο κοντά στη μαμά. Εδώ πονάω πιο πολύ.

Ένας χρόνος σήμερα.

Βουτιά θανάτου για τεθλιμμένη χήρα, έγραφε η Gazette.

ΜΜΕ, κάτω τα χέρια από τον χώρο της αυτοχειρίας, ζητάει ιερές, ο αθέλητα ειρωνικός τίτλος της Guardian.

«*Ηξερες*» ψιθυρίζω, γνωρίζοντας ότι το να μιλάω φωναχτά δεν είναι πράξη λογικού ανθρώπου, όμως δεν μπορώ να κρατηθώ ούτε δευτερόλεπτο πια. «*Ηξερες πόσο πονούσε, αλλά παρ' όλα αυτά το έκανες*».

Έπρεπε να είχα ακούσει τον Μαρκ και να είχα κανονίσει κάτι για σήμερα. Κάτι να με αποσπάσει. Θα μπορούσα να είχα πάρει τη Λώρα. Να φάμε. Να πάμε για ψώνια. Οτιδήποτε, αρκεί να μη σέρομαι μελαγχολική μες στο σπίτι, να συλλογίζομαι τα παλιά, να σκέφτομαι εμμονικά την επέτειο του θανάτου της μαμάς. Δεν υπάρχει λόγος η σημερινή μέρα να είναι πιο δύσκολη από κάποια άλλη. Η μητέρα μου δεν είναι πιο νεκρή σήμερα απ' ό,τι ήταν χθες. Δεν είναι πιο νεκρή απ' ό,τι θα είναι αύριο.

Παρ' όλα αυτά...

Παίρνω βαθιά ανάσα, προσπαθώ να συνέλθω. Αφήνω το ποτήρι μου στον νεροχύτη και κάνω δυνατά τς, τς, τς, λες και μια επίπληξη στον εαυτό μου θα έκανε κάποια διαφορά. Θα πάω την Έλλα στο πάρκο. Μπορούμε να πάμε από τον πιο μακρινό δρόμο για να περάσει η ώρα, στον γυρισμό να πάρουμε κάτι για βραδινό και, πριν το καταλάβω, ο Μαρκ θα έχει γυρίσει σπίτι και η σημερινή μέρα θα έχει σχεδόν τελειώσει. Αυτή η ξαφνική αποφασιστικότητα είναι ένα γνωστό τέχνασμα, αλλά πιάνει. Ο πόνος στην καρδιά μου μετριάζεται και η πίεση πίσω από τα μάτια μου εξαφανίζεται.

Προσποιήσου μέχρι να τα καταφέρεις, λέει πάντα η Λώρα. Να ντύνεσαι για τη δουλειά που θέλεις, όχι για τη δουλειά που έχεις, άλλο αγαπημένο. Εννοεί στον εργασιακό χώρο (θα έπρεπε να αφουγκραστείς πολύ προσεκτικά για να καταλάβεις ότι η προφορά ιδιωτικού σχολείου που έχει είναι φτιαχτή, όχι δική

της) αλλά η βασική αρχή είναι η ίδια. Προσποιήσου ότι είσαι καλά και θα νιώσεις καλά. Σύντομα θα είσαι πραγματικά καλά.

Το τελευταίο ακόμη το προσπαθώ.

Ακούω μια στριγκλιά που σημαίνει ότι η Έλλα ξύπνησε. Είμαι στα μισά του χολ όταν βλέπω κάτι να προεξέχει από τη θυρίδα στην πόρτα. Είτε κάποιος το έβαλε με το χέρι είτε σκάλωσε στη θυρίδα όταν πέρασε ο ταχυδρόμος. Όπως και να 'χει δεν το είδα όταν μάζεψα την αλληλογραφία από το πατάκι σήμερα το πρωί.

Είναι μια κάρτα. Έλαβα άλλες δύο σήμερα το πρωί –και οι δύο από συμμαθήτριες που νιώθουν πιο άνετα με τη θλίψη όταν είναι μακριά– και με συγκινεί ο αριθμός των ανθρώπων που θυμούνται ημερομηνίες. Στην επέτειο της αυτοκτονίας του μπαμπά, κάποιος άφησε μια κατσαρόλα φαγητό στο κατώφλι μου με ένα πολύ σύντομο σημείωμα.

Στην κατάψυξη ή ζέσταμα. Σας σκέφτομαι.

Ακόμη δεν ξέρω από ποιον ήταν. Πολλές από τις συλλυπητήριες κάρτες που ήρθαν μετά τον θάνατο των γονιών μου συνοδεύονταν από ιστορίες για τα αυτοκίνητα που είχαν αγοράσει από αυτούς τόσα χρόνια. Κλειδιά που δόθηκαν σε υπερβολικά σίγουρους εφήβους και υπερβολικά αγχωμένους γονείς. Διθέσια σπορ αυτοκίνητα που ανταλλάχθηκαν με οικογενειακά. Αυτοκίνητα για να γιορταστούν προαγωγές, σημαντικά γενέθλια, συντάξεις. Οι γονείς μου είχαν έναν ρόλο σε πολλές διαφορετικές ιστορίες.

Η διεύθυνση είναι τυπωμένη πάνω σε ένα αυτοκόλλητο, η σφραγίδα του ταχυδρομείου μια μουντζούρα από μελάνι στην πάνω δεξιά γωνία. Η κάρτα είναι παχιά και ακριβή – την τραβάω με δυσκολία από τον φάκελο.

Κοιτάζω την εικόνα.

Φωτεινά χρώματα χορεύουν στη σελίδα: μια μπορντούρα με φανταχτερά ροζ τριαντάφυλλα, πλεγμένα κοτσάνια και γυαλιστερά πράσινα φύλλα. Στο κέντρο, δυο ποτήρια σαμπάνιας που τσουγκρίζουν μεταξύ τους. Η ευχή είναι ανάγλυφη με γκλίτερ στο τελείωμα.

Χρόνια πολλά!

Αναπηδώ σαν να έφαγα γροθιά. Τι άρρωστο αστείο είναι αυτό; Μήπως είναι λάθος; Κάποιος καλοπροαίρετος γνωστός που δεν έβλεπε καλά, που διάλεξε λάθος μήνυμα; Ανοίγω την κάρτα.

Το μήνυμα είναι τυπωμένο. Κομμένο από φτηνό χαρτί και κολλημένο στο εσωτερικό.

Δεν είναι λάθος.

Τα χέρια μου τρέμουν, οι λέξεις τρεμοπαίζουν μπροστά στα μάτια μου. Η σφήκα στα αυτιά μου βουίζει πιο δυνατά. Διαβάζω ξανά.

Αυτοκτονία; Μην είσαι τόσο σίγουρη.

**Η ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΛΕΕΙ ΟΤΙ ΗΤΑΝ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ.
Η ANNA ΛΕΕΙ ΟΤΙ ΗΤΑΝ ΦΟΝΟΣ.
ΚΑΝΟΥΝ ΛΑΘΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ.**

Πριν από έναν χρόνο, η Καρολάιν Τζόνσον διάλεξε να θέσει τέλος στη ζωή της με βάνουσο τρόπο· η σοκαριστική αυτοκτονία της ακολούθησε αυτήν του συζύγου της, λίγους μήνες πριν. Η κόρη τους, η Άννα, από τότε δυσκολεύεται να αποδεχτεί την κατάσταση, πιστεύει πως οι γονείς της δεν αυτοκτόνησαν αλλά δολοφονήθηκαν.

Με ένα νεογέννητο στην αγκαλιά, η Άννα νιώθει την έλλειψη της μητέρας της περισσότερο από ποτέ και αρχίζει να θέτει ερωτήματα για τον θάνατο των γονιών της. Μήπως όμως σκαλίζοντας το παρελθόν, βάζει το μέλλον της σε κίνδυνο; Κάποιες φορές είναι πιο ασφαλές να αφήνεις τα πράγματα να ξεχαστούν...

**ΕΝΑ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟ ΘΡΙΛΕΡ
ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΝΕΟ ΑΣΤΕΡΙ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗΣ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ**

Ευφυές και αριστοτεχνικά γραμμένο.

ENTERTAINMENT WEEKLY

Αφήγηση που καθηλώνει και προσφέρει αναγνωστική απόλαυση.

Αστυνομική λογοτεχνία αιχμής.

METRO

Μόνο η Clare Mackintosh μπορεί να γράψει τέτοιες ανατροπές.

PAULA HAWKINS, συγγραφέας

ISBN 978-618-03-1686-5

9 786180 316865

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 81686